

11. 6. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákon o spotřebitelském úvěru

Podpisem prezidenta dne 10. května 2010 byl dovršen proces přijetí zákona č. [145/2010](#) Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, a dalších souvisejících předpisů (dále jen „Zákon“). Od 1. ledna 2011, kdy nabude Zákon účinnosti, tak bude zrušen stávající zákon č. [321/2001](#) Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, a do našeho právního řádu bude transponována Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru.

The logo for White & Case, featuring the company name in white, uppercase letters on a dark blue rectangular background.

Jaké hlavní novinky a otázky Zákon přináší a naopak, které z aktuálních problémů souvisejících s poskytováním spotřebitelských úvěrů nebyly do Zákona zapracovány?

A. Předmět právní úpravy

Zákon v první řadě upřesňuje některé doposud jasně nevyřešené otázky možné aplikace právní úpravy týkající se spotřebitelského úvěru na určité specifické typy smluvních vztahů (např. smlouvy o finančním leasingu) a současně rozšiřuje oproti nyní platné právní úpravě oblast smluvních vztahů, na které se zákon nevztahuje (např. úročené zaměstnanecké půjčky poskytnuté zaměstnavatelem za úrok nižší než obvyklý).

Zákon se dále kupříkladu nevztahuje na úvěry v celkové výši nižší než 5 tisíc Kč nebo vyšší než 1,88 milionů Kč, přičemž hranice 5 tisíc Kč se považuje za dosaženou též tehdy, je-li mezi tímž poskytovatelem a spotřebitelem uzavřeno v období 12 měsíců více smluv se stejným nebo obdobným účelem.

V této souvislosti považujeme z praktického hlediska za nevyřešené, jak budou ustanovení Zákona aplikovatelná v případech, kdy spotřebitel uzavře s různými zprostředkovateli poskytovatele během krátkého časového období několik úvěrových smluv, které jednotlivě nedosáhnou hranice 5 tisíc Kč, avšak v součtu ano. Dojde-li k jejich uzavření v období například 24 hodin, nemusí být v technických možnostech poskytovatele (respektive jeho zprostředkovatelů) zaznamenat, že spotřebitel již dříve se stejným poskytovatelem úvěrovou smlouvu uzavřel.

Pokud by tak při uzavírání úvěrových smluv poskytovatel (respektive jeho zprostředkovatelé) nesplnil zákonné informační povinnosti (viz bod B. níže) a všechny uzavřené úvěrové smlouvy by byly od okamžiku překročení hranice 5 tisíc Kč považovány za smlouvy o spotřebitelském úvěru, hrozila by poskytovateli za takové jednání sankce, a to i v případě, že spotřebitel zamlčí existenci již dříve uzavřených úvěrových smluv.

Pokud tedy poskytovatelé nebudou moci zabránit, aby mohla shora uvedená situace nastat, lze jim doporučit, aby rovněž u úvěrů nižších než 5 tisíc Kč postupovali plně v souladu se Zákonem.

B. Informační povinnosti poskytovatele

Z hlediska poskytovatelů spotřebitelských úvěrů je třeba upozornit na významné rozšíření jejich stávající informační povinnosti v souvislosti s uzavíráním úvěrových smluv a dále na zavedení nové povinnosti odborného posouzení bonity spotřebitele.

Informační povinnosti poskytovatelů spotřebitelských úvěrů jsou Zákonem rozděleny na čtyři základní kategorie, a to na informace poskytnuté spotřebitelům v rámci marketingové prezentace, před uzavřením smlouvy, ve smlouvě samotné a v období po uzavření smlouvy.

(a) Informace poskytnuté v rámci marketingové prezentace smluv o spotřebitelském úvěru

Zákon obsahuje výčet informací, které musí poskytovatelé spotřebitelských úvěrů „jasným, výstižným a zřetelným způsobem“ uvádět v rámci marketingové prezentace svých produktů. Jedná se zejména o informace a údaje ekonomického charakteru, na jejichž základě si spotřebitel bude moci snáze porovnat nabídky jednotlivých poskytovatelů a udělat si představu o výhodnosti nabízeného produktu.

V případě porušení této informační povinnosti hrozí poskytovateli ve správním řízení uložení sankce až do výše 500 tisíc Kč.

(b) Informace poskytnuté před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru

Dle Zákona jsou poskytovatelé spotřebitelských úvěrů povinni poskytnout spotřebitelům informace potřebné k posouzení nabízeného produktu. Zejména se jedná o informace ekonomického charakteru, jejichž cílem je plně seznámit spotřebitele s náklady, které mu v souvislosti se spotřebitelským úvěrem vzniknou, tak aby mohl dostatečně posoudit, zda úvěr odpovídá jeho ekonomické situaci.

Informace musí být spotřebiteli předány s dostatečným předstihem před uzavřením spotřebitelské smlouvy, přičemž Zákon pojem „dostatečný předstih“ dále nerozvádí. Výjimka je možná u spotřebitelských úvěrů sjednaných na žádost spotřebitele prostřednictvím dálkových komunikačních prostředků, kdy v takových případech mohou být předmětné informace poskytnuty bezprostředně po uzavření smlouvy.

Ačkoliv Zákon poskytovatelům umožňuje splnit informační povinnost prostřednictvím k tomu určených formulářů, je nutno z praktického hlediska upozornit, že pouhé předání takového formuláře nebude z hlediska Zákona považováno za dostatečné, neboť poskytovatelé jsou dále povinni tyto informace spotřebitelům náležitě vysvětlit.

Poskytovatelé budou rovněž nuceni zajistit, aby byly veškeré informace zobrazeny stejně výrazně. Ačkoliv zákon toto ustanovení dále nerozvádí, jeho cílem bezpochyby je, aby se poskytovatelé v rámci své dokumentace vyvarovali užívání drobných textů, které obvykle obsahovaly pro spotřebitele zásadní informace.

Rovněž upozorňujeme na odlišné důsledky užití jednotlivých formulářů. Zatímco formulářem tvořícím přílohu č. 6 splní poskytovatel svoji informační povinnost vždy, v případě formuláře v příloze č. 7 je informační povinnost splněna pouze u smluv Zákonem specifikovaných.

Nesplní-li poskytovatel svoji informační povinnost před uzavřením smlouvy nebo neposkytne-li spotřebiteli náležité vysvětlení, jedná se o správní delikt, za který může být poskytovateli uložena sankce až do výše 5 milionů Kč.

(c) Informace uvedené ve smlouvě o spotřebitelském úvěru

Zákon dále obsahuje výčet informací, které musí být ve smlouvě o spotřebitelském úvěru vždy uvedeny. Z hlediska poskytovatelů spotřebitelských úvěrů to znamená nutnost provést revizi doposud standardně užívané smluvní dokumentace a případně její úpravu tak, aby vyhovovala požadavkům Zákona.

Vedle již nyní obvykle uváděných informací ekonomického charakteru (např. úroková sazba, RPSN, počet a výše splátek) Zákon dále poskytovatelům nařizuje povinnost informovat spotřebitele například o jejich právu (i) obdržet kdykoliv bezplatně výpis z účtu, (ii) odstoupit ve stanovené lhůtě od smlouvy o spotřebitelském úvěru, (iii) předčasně splatit spotřebitelský úvěr a o nákladech s tímto krokem souvisejících, (iv) o možnostech mimosoudního řešení spotřebitelských sporů prostřednictvím finančního arbitra.

Nebude-li smluvní dokumentace obsahovat veškeré Zákonem vyžadované informace, lze poskytovateli uložit pokutu ve výši až 5 milionů Kč. S porušením této informační povinnosti je dále spojena sankce úročení poskytnutého úvěru diskontní sazbou České národní banky, a to po celou dobu účinnosti úvěrové smlouvy. Dochází též k prodloužení lhůty, v níž je spotřebitel oprávněn bez uvedení důvodů od úvěrové smlouvy odstoupit.

V neposlední řadě Zákon nově zavádí povinnost poskytovatele předat spotřebiteli na jeho žádost kopii návrhu smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr.

(d) Informace poskytnuté po dobu trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru

Na rozdíl od předchozích tří kategorií se informační povinnost po dobu trvání smlouvy vztahuje výhradně na spotřebitelské úvěry poskytnuté ve formě možnosti přečerpání. Výjimku tvoří pouze povinnost informovat o změně výpůjční úrokové sazby, která se vztahuje na všechny typy spotřebitelských úvěrů.

V souvislosti s touto informační povinností není bez zajímavosti, že s jejím porušením nespojuje Zákon žádnou zvláštní sankci.

Je otázkou, jak se praxe vypořádá se snahou Zákona dodržovat detailní výčet informací, které budou muset poskytovatelé spotřebitelských úvěrů poskytnout. Pro poskytovatele to bude bezpochyby znamenat zvýšení administrativy a nutnost revize obsahu marketingové a smluvní dokumentace.

C. Bonita spotřebitelů

Obdobně jako v případě jiných finančních produktů poskytovaných obvykle subjekty kapitálového trhu zavádí Zákon povinnost poskytovatele posoudit s odbornou péčí schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr.

Za tímto účelem je poskytovatel oprávněn čerpat informace přímo od spotřebitele, který je povinen uvést poskytovateli přesné a úplné údaje, a rovněž i z databází k tomu určených (např. SOLUS, BRKI, NRKI).

Pokud by došlo ze strany poskytovatele k porušení uvedené povinnosti, může mu být v rámci

správního řízení uložena pokuta až do výše 2 milionů Kč.

D. Vázaný spotřebitelský úvěr aneb ručení poskytovatele úvěru za obchodníka

Ve snaze posílit ochranu spotřebitelů stanoví Zákon specifický režim pro smlouvy o úvěru sjednané výhradně k financování koupě určitého zboží (tzv. smlouvy o vázaném úvěru). Jde tedy o případy, které jsou v praxi poměrně typické.

Dojde-li ze strany spotřebitele z jakéhokoliv důvodu k odstoupení od smlouvy o koupi zboží, jehož financování bylo zajišťováno smlouvou o vázaném úvěru, má to za následek též zánik úvěrové smlouvy. Spotřebiteli tím vznikne vůči obchodníkovi nárok na vrácení uhrazené kupní ceny a současně povinnost vrátit poskytovateli úvěru poskytnutý úvěr. Na tom ještě není nic zvláštního.

Novinkou je ale to, že se poskytovatel úvěru stane zákonným ručitelem obchodníka pro případ, že ten dobrovolně nesplní (soudem přiznaný) nárok spotřebitele na vrácení kupní ceny. Vzniku zákonného ručení na straně poskytovatele bude možno zcela zabránit uzavíráním smluv, které nelze ve smyslu Zákona považovat za smlouvy o vázaném úvěru. Pokud je ale uzavření vázané úvěrové smlouvy nevyhnutelné, bude na poskytovateli, aby si před uzavřením takové smlouvy obchodníka dostatečně prověřil.

Poskytovateli úvěru lze dále doporučit, aby po zániku úvěrové smlouvy neodkladně uplatnil svůj nárok vůči spotřebiteli, tak aby jej mohl případně započíst vůči nároku spotřebitele z titulu zákonného ručení.

E. Zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů

Zákon dále zavádí institut zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, který v rámci své podnikatelské činnosti nabízí spotřebiteli možnost smlouvu o spotřebitelském úvěru uzavřít nebo takovou smlouvu jménem a na účet poskytovatele sám uzavírá.

Zprostředkovatel je povinen při výkonu své činnosti plnit vůči příjemci úvěru informační povinnosti v rozsahu, v jakém by jinak měly být plněny poskytovatelem. Případné důsledky porušení informačních povinností zprostředkovatelem však mají dopad na poskytovatele úvěru, jakožto stranu vázanou smlouvou. Proto lze před účinností Zákona doporučit, aby poskytovatelé dostatečně proškolili své zprostředkovatele. Současně by poskytovatelé měli provést revizi a úpravu smluvní dokumentace, tak aby případně mohli uplatnit oprávněné nároky spotřebitelů z titulu porušení informačních povinností vůči zprostředkovateli.

Dále je třeba z hlediska poskytovatele upozornit na jeho právo být informován o výši provize zprostředkovatele v případě, je-li jeho odměna (tj. zprostředkovatele) hrazena spotřebitelem, tak aby ji mohl zahrnout do výpočtu RPSN.

F. Předčasné ukončení smlouvy o spotřebitelském úvěru

Zákon v první řadě zavádí právo spotřebitele odstoupit od smlouvy o spotřebitelském úvěru bez uvedení důvodů ve lhůtě 14 dnů ode dne jejího uzavření. Využije-li spotřebitel svého práva od smlouvy odstoupit, vznikne tím poskytovateli nároku na vrácení jistiny. Vedle toho bude mít poskytovatel právo již jen na náhradu nevratných poplatků, které již byly poskytovatelem zaplacený, a úhradu úroků za období ode dne čerpání jistiny do dne jejího vrácení.

Zákon dále přináší určité změny v případech, kdy je zájmem spotřebitele předčasně poskytnutý spotřebitelský úvěr splatit. Cílem těchto změn je snaha limitovat výši finančního zatížení spotřebitele, pokud se k takovému kroku uchýlí.

Rozhodne-li se spotřebitel úvěr předčasně splatit, má věřitel právo na náhradu nutných a objektivně odůvodněných nákladů, která však nesmí přesáhnout 1 % z uhrazené zbývající části jistiny a současně výši úroků, kterou by spotřebitel zaplatil, pokud by smlouva o spotřebitelském úvěru trvala po celou plánovanou dobu platnosti.

V neposlední řadě Zákon umožňuje spotřebiteli i poskytovateli smlouvu o spotřebitelském úvěru sjednanou na dobu neurčitou kdykoliv vypovědět. Zatímco oprávnění spotřebitele smlouvu vypovědět vyplývá přímo z textu Zákonu, poskytovatel je oprávněn tak učinit pouze dohodne-li si toto právo se spotřebitelem písemně.

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že Zákon neřeší způsob vypořádání smluvních stran, je-li smlouva vypovězena. Je otázka, zda-li je poskytovatel oprávněn v rámci vypořádání analogicky použít principů limitace aplikovaných na odstoupení od smlouvy nebo na předčasné splacení úvěru, případně, který z těchto principů využít, neboť míra finančního zatížení spotřebitele závisí právě na volbě jedné z těchto variant.

G. Regulace poskytovatelů spotřebitelských úvěrů

Přijetím Zákonu dochází též ke změně živnostenského zákona, v jejímž důsledku bude poskytování spotřebitelských úvěrů nově považováno za podnikatelskou činnost spadající pod skupinu živností vázaných („Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“). V důsledku navrhované změny živnostenského zákona vznikne poskytovatelům spotřebitelských úvěrů povinnost, aby nejpozději do 31. prosince 2011 upravili své zakladatelské dokumenty a dále splnili veškeré podmínky z této změny vyplývající ve smyslu živnostenského zákona, a to včetně zajištění odborné způsobilosti kvalifikovaným zástupcem poskytovatele. Nicméně, byla-li snaha zákonodárce, aby smlouvy o spotřebitelském úvěru byly nabízeny pouze kvalifikovanými poskytovateli, lze o naplnění tohoto záměru, s ohledem na navrhované podmínky požadované odborné způsobilosti, do značné míry pochybovat.

Závěrem pro úplnost uvádíme, že Zákon se bohužel nezabývá jedním ze sporných témat smluv o spotřebitelském úvěru, a to řešením sporů prostřednictvím rozhodčích řízení. V současné době se na půdě poslanecké sněmovny nachází návrh novely zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto návrhu by rozhodčí řízení nemělo být užito k řešení sporů vzniklých ze smluv o spotřebitelském úvěru. Avšak, i s ohledem na nesouhlasné stanovisko vlády, lze předpokládat, že tento návrh novely nebude poslaneckou sněmovnou přijat.

Zdeněk Mikuláš

Ondřej Slezák

[White & Case advokátní kancelář](#)

Na Příkopě 8
110 00 Prague 1

Tel.: + 420 255 771 111

Fax: + 420 255 771 122

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Daňová ztráta a její vliv na lhůtu pro stanovení daně](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Několik poznámek z pera Nejvyššího soudu k nemocem z povolání a důkazní nouzi](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [10 otázek pro ... Piotra Adamczyka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)